

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Тихомиров Ю. Конституционное право: уроки прошлого и взгляд в будущее. *Правоведение*. 1992. № 6. С. 6.
2. Скупінський О. Конституційно-правові принципи економічної системи України. *Вісник Академії правових наук України*. 2010. № 2. С. 196–206.
3. Беляев О. Економічна політика : навч. посіб. Вид. 3-тє, без змін. Київ : КНЕУ, 2007. 288 с.
4. Деякі питання реалізації у 2018–2020 роках Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 12 вересня 2018 № 733. *Офіційний вісник України*. 2018. № 75. С. 26. Стаття 2513.
5. Кравцова Т. Поняття та принципи діяльності публічної адміністрації. *Форум права*. 2010. № 4. С. 522–525.
6. Коліушко І., Тимошук В. Ефективна публічна адміністрація : довідник для міністрів. Київ, 2006. 32 с.
7. Закон України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» від 06 вересня 2005 р. № 2806-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005 р. № 48. С. 2537, стаття 483.
8. Principles for Economic Regulation. Department for Business, Innovation and Skills. 2011. URL: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/31623/11-795-principles-for-economic-regulation.pdf.

УДК 342.95

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИКИ ЗАПОБІГАННЯ ВЧИНЕННЮ ПРАВОПОРУШЕНЬ ДІТЬМИ, ЗАСТОСОВУВАНІ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ

INNOVATIVE METHODS OF PREVENTION OF CHILDREN OFFENSES USED IN POLICE

Зеленський Є.С.,

викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Розвиток сучасного інформаційного простору дозволяє запроваджувати нестандартні, альтернативні підходи до превентивної роботи відносно дітей. Проте традиційною залишається класифікація заходів запобігання вчиненню правопорушень дітьми на трьох рівнях: первинний, коли заходи спрямовані на всіх неповнолітніх загалом; вторинний, під час якого діти навчаються самостійному розв'язанню конфліктів шляхом медіації (посередництва), отримують практичні знання та допомогу; третинний, спрямований на роботу зі специфічними видами девіантної (протиправної) поведінки.

У науковій статті досліджено інноваційні методики запобігання вчиненню правопорушень дітьми, застосовувані поліцейськими та запроваджені в Україні, а саме: воркшопи, «Шкільний офіцер поліції», «Маю право бути собою», «Ми – одна команда», «Зарядка зі school police officer», «Children patrol police», «Пошук дітей», «Поліція Донеччини».

Здійснено аналіз основних засад анонованих Національною поліцією проєктів «Інтернет-патруль» та «My safety friends». Проєкт «Інтернет-патруль» передбачає покладення функціональних обов'язків на окремих співробітників ювенальної превенції щодо моніторингу в інтернет-ресурсах кримінальних та адміністративних правопорушень, учинених дітьми та щодо дітей. Проєкт «My safety friends» є комплексним і передбачає як безпечне спілкування на кшталт безпечної соціальної мережі, так і ідентифікацію дитини та її місця розташування в разі її звернення до поліції. Водночас у роботі акцентовано на необхідності більш активного застосування технічного прогресу для виконання поліцейськими заходів адміністративного запобігання вчиненню дітьми правопорушень.

Зроблено висновок про активне запровадження поліцейськими альтернативних засобів запобігання правопорушенням, учинених дітьми. Проте наголошено, що в достатньо інформатизованому суспільстві людське спілкування та увага також відіграють провідну роль. Оптимальною визнано комбіновану методику запобігання вчиненню правопорушень дітьми, яка акумулює в собі вербальні та інформаційні засоби.

Ключові слова: дитина, Національна поліція, запобігання, методика, проєкт, інновація.

An aim of writing of the scientific article is based on research of the innovative methodologies of prevention of children offences entered in Ukraine, applied by police officers, to offer the ways of their further improvement.

Development of modern informative space allows entering the non-standard, alternative going near preventive work in relation to children. However, the traditional is remained by classification of events of prevention of children offences by on three levels: primary, when events are sent to all minor on the whole; secondary during that children study to the independent decision of conflicts the way of mediations, get practical knowledge and help; tertiary - sent to work with the specific types of deviant (illegal) behavior.

In the scientific article, innovative methodologies of prevention of commit of offences are investigational by children, applied by police officers and entered in Ukraine, namely: workshops, "School officer of police", "Have a right to be by a myself", "We are one command", "Charging from school police officer", "Children of patrol police", "Search of children", "Police of the Donetsk region".

The analysis of basic principles of announced is carried out by the National police of projects "Internet-patrol" and "My of safety friends". Project a "Internet-patrol" envisages the laying-on of functional duties on the separate employees of juvenile prevention in relation to monitoring in internet-resources of criminal and administrative offences perfect children and in relation to children. A project of "My of safety friends" is complex and envisages both safe communication like a safe social network and authentication of child and her places of location in case of her address to the police. At the same time in process the accented attention on the necessity of more active application of technical progress for implementation of events of administrative prevention to commit of offences children police officers.

Drawn conclusion about an active input by the police officers of alternative facilities of prevention offence, perfect children. It is however marked that in the informed enough society human communication and attention play a leading role also. The optimal is confess the combined methodology of prevention of children offences by, that accumulates in itself verbal and informative facilities.

Key words: child, National police, prevention, methodology, project, innovation.

Постановка проблеми. Реформування МВС України в суспільстві прийнято асоціювати з реформою патрульної поліції, яка відбувалася публічно та показово, а результатом її став підвищений рівень довіри до патрульних (40,4%) порівняно з іншими поліцейськими (37,8%) [1].

Проте переформатування інших підрозділів Національної поліції також має позитивний результат, зважаючи на статистику.

Одним із підрозділів Національної поліції України, який постійно висвітлює свою діяльність у засобах масової інфор-

мації, прагне до самовдосконалення, перебуває в постійному пошуку нових форм та методів діяльності, є підрозділ ювенальної превенції. За офіційними даними Національної поліції України з 3980 правопорушень, скоєних неповнолітніми 2018 р., 3050 є злочинами проти права власності. Тобто ці злочини складають 77% дитячих правопорушень [13]. Водночас ювенальними поліцейськими складено 61085 протоколів про адміністративні правопорушення, 44438 з яких за невиконання батьками своїх обов'язків щодо виховання дітей. Статистика підтверджує необхідність продовження роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції в напрямку запобігання кримінальним та адміністративним правопорушенням, учинених дітьми.

Будь-який прогрес забезпечується постійним розвитком, пошуком нових, сучасних способів та прийомів реалізації поставлених завдань. Одним із основних завдань підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України визначено профілактичну діяльність, спрямовану на запобігання вчиненню дитими кримінальних і адміністративних правопорушень, виявлення причин і умов, які цьому сприяють, вживання в межах своєї компетенції заходів для їх усунення [2]. Застосування інноваційних підходів до реалізації поставленого завдання забезпечує ефективність такої реалізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наука адміністративного права неодноразово наголошувала на пріоритеті превентивної діяльності органів поліції стосовно дітей. Такі питання були предметом наукового пошуку в дослідженнях О.В. Алексеєвої, М.Ю. Веселова, О.В. Горбач, Я.М. Квітки, М.П. Легецького, С.О. Лисенка, С.Г. Поволоцької та інших.

Мета написання наукової статті – на підставі дослідження запроваджених в Україні інноваційних методик запобігання вчиненню правопорушень дітьми, застосовуваних поліцейськими, запропонувати шляхи подальшого їх удосконалення.

Виклад основного матеріалу. Розвиток сучасного інформаційного простору дозволяє запроваджувати нестандартні, альтернативні підходи до превентивної роботи стосовно дітей. Водночас традиційною залишається класифікація заходів запобігання вчиненню правопорушень дітьми на трьох рівнях: первинний, коли заходи спрямовані на всіх неповнолітніх загалом; вторинний, під час якого діти навчаються самостійному розв'язанню конфліктів шляхом медіації (посередництва), отримують практичні знання та допомогу; третинний, спрямований на роботу зі специфічними видами дев'янтної (протиправної) поведінки [14].

Розглянемо сучасні методики запобігання вчиненню правопорушень дітьми, застосовані поліцейськими в Україні впродовж останніх років. До первинного рівня заходів запобігання вчиненню правопорушень дітьми ми віднесли такі проекти як: воркшоп, «Шкільний офіцер поліції», «Маю право бути собою», «Ми – одна команда», «Зарядка зі school police officer».

Популярним сьогодні в діяльності підрозділів ювенальної превенції є *воркшоп* – навчальний захід, учасники якого отримують знання через високу інтенсивність групової взаємодії, активність і самостійність учасників, актуальний досвід і особисте переживання.

Так, відділом ювенальної превенції управління превентивної діяльності ГУНП в Дніпропетровській області в червні 2019 р. проведено цикл воркшопів «Відповідальне батьківство», який включає проведення інтерактивних занять з дітьми різного віку та їх батьками в різних публічних місцях м. Дніпра [5]. Відкриті майстер-класи для дітей та батьків поліцейські та представники Центру безоплатної вторинної правової допомоги проводять за різною тематикою: як запобігти втечі дитини з дому, безпечні канікули, порозуміння між батьками та підлітками, уживання алкоголю, реагування на випадки домашнього насильства тощо [6].

Подібні заходи проводяться інспекторами ювенальної превенції інших регіонів України. Як приклад, можна навести правовий воркшоп «Будуємо майбутнє разом», який відбувся в березні 2019 р. у м. Краматорськ Донецької області, до нього долучилися також представники юстиції, закладів освіти, волонтерських організацій тощо [7].

Вважаємо такий досвід позитивним, адже навчання правомірній поведінці та роз'яснювальна робота залишаються основними заходами загальної профілактики правопорушень. Удосконаливши прийоми та способи донесення інформації до свідомості людей, можна досягти більш ефективного результату: методики групових вправ, ігрової активності, майстер-класи, відпрацювання навичок (наприклад, самооборони, уникнення конфліктів тощо). Воркшоп може стати сучасною альтернативою бесідам, які проводяться з дітьми під час загальної профілактики правопорушень.

Ще однією новелою в діяльності поліцейських став *проект «Шкільний офіцер поліції»*, здійснюваний патрульними поліцейськими, які пройшли тренінгову підготовку. Головним завданням проекту «Шкільний офіцер поліції» є створення безпечного середовища в загальноосвітніх навчальних закладах, що реалізується через здійснення ефективною профілактики правопорушень серед учнів, застосування оновлених практик задля попередження конфліктів, правопорушень та інших негативних явищ.

Українські спеціалісти разом із канадськими колегами розробили методичні рекомендації до програми «Школа і поліція» щодо проведення просвітницько-профілактичних занять з учнями 1–11 класів. У подальшому її ухвалило Міністерство освіти і науки України для використання в загальноосвітніх навчальних закладах.

Програма складається з двадцяти п'яти занять, з яких шість – для молодших класів та дев'ятнадцять – для старших. «Школа і поліція» в інтерактивній формі дозволяє розкрити такі важливі теми, як безпечна поведінка на дорозі та в побуті, поведінка в стресових або небезпечних ситуаціях, права дитини, запобігання та протидія насильству в сім'ї, булінгу тощо.

Заняття побудовані таким чином: після короткої теоретичної частини, учні перевіряють ті чи інші тези на практиці. Для учнів молодшого класу заняття проводять у формі гри – використовують спеціальні ігрові набори та ляльки. З середніми та старшими класами під час групової роботи відпрацьовуються різні практичні ситуації. Оскільки заняття проводять одночасно для груп максимум із тридцяти дітей, кожен учень задіяний та долучається до гри або обговорення, що сприяє кращому засвоєнню матеріалу.

Окремим напрямком роботи шкільних офіцерів є налагодження взаємодії з батьками. У цілому вони позитивно ставляться до шкільних офіцерів. Проте трапляються й випадки, коли батьки, на жаль, не розуміють, що саме вони несуть повну відповідальність за здоров'я та благополуччя своєї дитини, а деякі методи виховання, якими вони користуються, не завжди ефективні для сучасної молоді.

Проект поширено на всі міста, де діють управління патрульної поліції. До програми загальноосвітні навчальні заклади долучаються виключно за власним бажанням [8].

«*Маю право бути собою*» – це проект Національної поліції України з протидії булінгу, реалізований разом з Українським інститутом дослідження екстремізму [9]. Основним завданням проекту є активна протидія дискримінаційним діям учнів один проти одного. Зміст проекту полягає в проведених поліцейськими роз'яснювальній роботі в школах щодо змісту та особливостей булінгу, способів запобігання, припинення та подолання таких дій. Окрім того, у межах проекту «Маю право бути собою» відкрито національну дитячу «гарячу лінію», куди цілодобово та анонімно може зателефонувати жертва шкільної дискримінації й отримати допомогу від соціальних служб.

«Ми – одна команда» – це Всеукраїнський футбольний флешмоб, організатором якого є Національна поліція України [10]. Метою проєкту є популяризація здорового способу життя, профілактика правопорушень серед неповнолітніх, а також пояснення дітям, що поліцейський – друг, який завжди готовий прийти на допомогу. Адже під час спортивної гри відбувається зближення її учасників, обмін думками, поглядами на життя, життєвими принципами, що є позитивним прикладом для дітей.

Всеукраїнська акція «Зарядка зі school police officer» [11] проводилася також з метою пропаганди здорового способу життя серед дітей і за своїм змістом подібна до попереднього проєкту. Відмінність полягає в аудиторії, до якої долучаються поліцейські. У цьому випадку – це літні табори, де відпочивають діти. Так само неофіційне спілкування має впливати на свідомість дітей, залучаючи їх до правомірної поведінки в майбутньому.

Вторинний рівень запобігання вчиненню правопорушень дітьми передбачає навчання неповнолітніх розпізнавати правопорушення, реагувати на нього шляхом медіації. У такій ситуації неповнолітні самостійно стають медіаторами, які допомагають сторонам конфлікту налагодити процес комунікації та вирішити конфлікт.

Яскравим прикладом другого рівня запобігання вчиненню правопорушень дітьми є проєкт «Children patrol police». Так називається дитяче об'єднання, спрямоване на правову освіченість учнів загальноосвітніх шкіл та попередження злочинності в дитячому середовищі. Такі шкільні патрульні стежать за дисципліною в навчальному закладі та допомагають адміністрації.

Проєкт започатковано за підтримки патрульної поліції в окремих регіонах України (Ужгородщина). Змістом такого проєкту є підготовка дітей, які увійшли до шкільного патрулю, до служби в поліції. Для дітей розроблено спеціальний кодекс, який є спрощеною інтерпретацією Закону України «Про Національну поліцію». Юні полісмени проходять відбір: від тестування до співбесіди. Окрім цього, ми плануємо залучати молодь до роботи під час різних заходів [12].

Позитивний досвід західноукраїнських колег заслуговує на увагу та, на наш погляд, потребує розширення своїх меж до загально-державного рівня. Відчуття значимості дітей, знання основ законодавства України, тактики дій у конфліктних ситуаціях можуть знадобитися в майбутньому кожному шкільному поліцейському та попередити вчинення протиправних дій.

Проєкт «Маю право бути собою» також може бути віднесено й до вторинного рівня запобігання правопорушенням, учинених дітьми, якщо відбуватиметься навчання дітей способам та методам протидії булінгу. Це можуть бути майстер-класи з урегулювання конфліктів у шкільному середовищі, під час яких відпрацьовуватимуться практичні навички такої діяльності, тренінги щодо відпрацювання алгоритмів дій у разі виявлення факту булінгу в колективі. Навчені діти зможуть бути медіаторами, які не розгубляться у випадку булінгу, не замовчуватимуть виявлені факти.

Третинний рівень запобігання вчиненню дітьми правопорушень реалізується у випадках наявності девіантної поведінки дитини.

Так, проєкт «Пошук дітей» – одна із найефективніших інноваційних форм діяльності ювенальної превенції. У серпні 2017 р. Київстар і Національна поліція України підписали Меморандум про співпрацю в проєкті «Пошук дітей». Послуга почала працювати в Києві з вересня 2017 р. та показала свою ефективність. Упродовж 2018 р. до проєкту долучилися усі регіони України. За весь час роботи «Пошуку дітей» абоненти Київстар допомогли Національній поліції розшукати більше 130 дітей. За даними Національної поліції України протягом 2018 р. зареєстровано 11305 заяв про зникнення дітей. 89% дітей вдалося знайти й повернути додому в першу добу після зникнення [3].

Абоненти, які мають бажання допомагати Національній поліції під час пошуку зниклих дітей і могли бути свідками таких інцидентів, отримують на свої мобільні телефони SMS-повідомлення з інформацією про дитину, обставини її зникнення, посилання на Facebook-сторінку Національної поліції з докладними даними та фотографією дитини, а також контакти, за якими можуть звертатися потенційні свідки, які хочуть допомогти під час пошуку. У кожному регіоні Національною поліцією створено свою Facebook-сторінку. Перелік таких сторінок знаходиться за посиланням: <https://kyivstar.ua/uk/about/responsibility/kidsearch> [3].

Відповідно до законів України «Про захист персональних даних» і «Про телекомунікації», Київстар не повідомляє інформацію про місцезнаходження своїх абонентів та інші персональні дані третім особам. Усі функції з відбирання номерів мобільних телефонів здійснюють інтелектуальні автоматичні ІТ-системи, дотримуючись конфіденційності процесів моніторингу й інформації про абонентів.

Проєкт «Поліція Донеччини», який протестовано серед жителів Маріуполя, доступний для завантаження в Google Play та App Store.

Після авторизації, тобто внесення особистих даних, надається можливість термінового виклику поліції, зокрема дитиною, натиснувши кнопку «102». Після цього у колл-центрі поліції спрацьовує сигнал тривоги, на екрані монітора диспетчера з'являються дані заявника та його місцезнаходження, після чого диспетчер терміново спрямовує на допомогу поліцейських, а дитині надходить SMS-повідомлення «За вами виїхала поліція». Тобто диспетчеру одразу стає відомо, що до поліції звертається дитина, яка потребує негайної допомоги дорослих, про що повідомляється інспектору ювенальної превенції [4].

Сьогодні також готуються до впровадження ювенальної превенції два інноваційні проєкти.

Перший проєкт – утворення служби «Інтернет-патруль» у складі підрозділів ювенальної превенції, тобто покладення функціональних обов'язків на окремих співробітників ювенальної превенції щодо моніторингу в інтернет-ресурсах кримінальних та адміністративних правопорушень, учинених дітьми та щодо дітей.

Мета проєкту: усунення та своєчасне реагування на негативні чинники в дитячому середовищі; запобігання дитячому травматизму; своєчасне реагування на появу суїцидальних груп та інших новітніх негативних тенденцій; підвищення ефективності розшуку безвісти зниклих дітей; налагодження комунікації між поліцейськими та громадою.

Даний проєкт відносять до третинного рівня запобігання правопорушенням, учинених дітьми, а його розвиток та запровадження сприятиме оперативному виявленню потенційних кримінальних та адміністративних правопорушень. В умовах інформатизованого суспільного життя дітей зазначені заходи матимуть показовий ефект.

Другий проєкт – запровадження мобільного додатку «My safety friends» («Мої безпечні друзі»). Проєкт «My safety friends» є всеукраїнською програмною платформою для побудови додаткового сучасного засобу комунікації між поліцією, закладами освіти, громадою, державними та недержавними організаціями, а також дитиною та її батьками (опікунами) для обміну необхідною інформацією та наданням допомоги.

Завданнями проєкту є: реалізація проєкту «очима дитини» та подальший розвиток мобільного сервісу за їх участю; істотне зменшення часу реагування на правопорушення або подію, учасником якої є діти; зручність та рішучість у подачі звернень дитиною до поліції; гарантування особистої безпеки дитини; обмін інформацією між поліцією, закладами освіти, громадою, державними та недержавними організаціями, а також дитиною та її батьками; підвищення рівня довіри дитини до поліції.

У проєкті передбачено такі можливості мобільного додатку: термінова «дитяча» кнопка виклику поліції «SOS»; подача звернення в голосовому або електронному вигляді до поліції, закладів освіти, державних та недержавними організацій; отримання належної онлайн консультації для дітей щодо захисту їхніх прав; розшук дитини із використанням історії даних, залишених нею; функція «батьківський контроль» за місцем знаходження дитини та інформування про вихід з визначеної «зони контролю»; наявність власної соціальної сторінки для спілкування (фото, відео, групи, чати тощо); моніторинг антисоціальних груп та спільнот; отримання інформації про дитячі заходи, акції, вікторини, змагання, конкурси тощо; проведення опитування серед активних користувачів та формування статистичної інформації; розповсюдження рекомендацій з метою гарантування особистої безпеки дитини; контроль за розкладом занять та надання домашніми завданнями; навчання правилам Інтернет-гігієни для дітей, поради батькам.

Проєкт «My safety friends» є комплексним і передбачає як безпечне спілкування на кшталт безпечної соціальної мережі, так і ідентифікацію дитини та її місця розташування в разі її звернення до поліції.

Як бачимо, це розширений та вдосконалений проєкт пілотного проєкту «Поліція Донеччини», який показав

себе з позитивного боку та викликав зацікавленість серед громадян, зокрема серед неповнолітніх. Проєкт «My safety friends» ми відносимо й до вторинного, і до третинного рівнів запобігання правопорушенням, учинених дітьми. Адже, виступаючи медіаторами, неповнолітні мають змогу оперативно повідомити поліцію про кримінальні та адміністративні правопорушення. Так само поліцейські матимуть змогу спостерігати за діями дитини та встановлювати її місце знаходження в разі її зникнення або вчинення дитиною чи стосовно дитини кримінального або адміністративного правопорушення.

Висновки. Можна зробити висновок про активне запровадження поліцейськими альтернативних засобів запобігання правопорушенням, учиненим дітьми. Проте варто наголосити, що в достатньо інформативному суспільстві людське спілкування та увага відіграють не останню роль. Тому, на наш погляд, саме комбіновані методи, які поєднують у собі традиційну роз'яснювальну роботу з досягненнями сучасної техніки, інформатизації та телекомунікації, надають позитивний результат. У подальшому діяльність підрозділів ювенальної превенції має базуватися на принципах індивідуалізації профілактичної роботи із застосування сучасних технологій, які крокують поряд з будь-якою сучасною дитиною в унісон.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Соціологи Центру Разумкова зафіксували високий рівень довіри громадян до органів системи МВС. URL: https://mvs.gov.ua/ua/news/18610_Sociologi_Centru_Razumkova_zafiksuvali_visokiy_riven_doviri_gromadyan_do_organiv_sistemi_MVS.htm.
2. Наказ МВС України «Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України» від 19 грудня 2017 р. № 1044. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0686-18?lang=ru>.
3. Абоненти Київстар допомогли Національній поліції України розшукати більше 130 дітей. URL: <https://kyivstar.ua/uk/mm/news-and-promotions/abonenty-kyivstar-dopomogli-nacionalniy-policiyi-ukrayiny-rozshukaty-bilshe>.
4. Першими мобільний додаток з екстремним викликом поліції тестували школярі. URL: <http://mariupol-police.dn.ua/news/view/1694>.
5. Ювенальна превенція Дніпропетровської області. URL: <https://www.facebook.com/pg/JuvenilepoliceDnipro/posts/>.
6. Як запобігти втечі дитини з дому? У Дніпрі поліцейські організували воркшоп «Відповідальне батьківство». URL: <https://dp.suspilne.media/news/22481>.
7. Правовий воркшоп «Будуємо майбутнє разом» відбувся на Донеччині. URL: <https://minjust.gov.ua/news/regional/pravoviy-vorkshop-buduemo-maybutne-razom-vidbuvsya-na-donechchini>.
8. Проєкт «Шкільний офіцер поліції». URL: <http://cop.org.ua/ua/ukrainskyi-dosvid/zahalnoukrainskyi-dosvid/proekt-shkilnij-ofitser-politsiji>.
9. Ювенальна поліція впроваджує проєкт із протидії булінгу у навчальних закладах : офіційний сайт Національної поліції. URL: <https://www.npu.gov.ua/news/Informacziya/yuvenalna-policiya-vprovadzhuje-proekt-iz-protidiji-bulingu-u-navchalnix-zakladax/>.
10. Поліція Запоріжжя приєдналася до футбольного флешмобу «Ми одна команда». URL: <http://zp-pravda.info/2018/10/30/politsiia-zaporizhzhia-priednalasia-do-futbolnoho-fleshmobu-my-odna-komanda/>.
11. Поліція Київської області. URL: https://www.facebook.com/permalink.php?id=190134267708420&story_fbid=1848802348508262.
12. Патрульна запускає шкільний патруль. URL: <http://chas-z.com.ua/news/50441>.
13. У 2018 році 23 неповнолітніх в Україні скоїли навмисні вбивства – Генпрокуратура. URL: https://humanrights.org.ua/material/levova_chastka_zlochiviv_jaki_2018_roku_vchinili_diti_porushennja_protiv_prava_vlasnosti_genprokuratura_.
14. Профілактика підліткової злочинності базуватиметься на відновному підході. URL: <http://police.dn.ua/news/view/profilaktika-pidlitkovoi-zlochinnosti-bazuvatimetsya-na-vidnovnomu-pidhodi>.